I чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 185. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 26-го ВЕРЕСНЯ 1957 ЦЕНТІВ 5 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 26, 1957 No. 185. VOL. LXIV.

ПРЕЗИДЕНТ ВИСЛАВ ДО ЛИТТЛ РОКУ ВІЙСЬКО ТА СФЕДЕРАЛІЗУВАВ НАЦІОНАЛЬНУ ҐВАРДІЮ

У зверненні до народу Президент вияснив, що причиною того історичного рішення була необхідність охорони конституції і закону країни

Вашингтон. — З огляду на те, що населення міста Литтл Року не послухало заклику припинити заворушення і бешкети проти встановлення наказаної судом інтеграції в Центральній Середній Школі у Литтл Року, висловленого в проклямації проголошеній дня 23 вересня ц. р. през. Айзенгавер проголосив другу проклямацію, в якій, покликуючись на відповідні постанови Конституції, доручив секретареві оборони вислати до Литтл Року військові з'єднання. Вони перебуватимуть там аж до часу, поки рішення суду про інтеграцію не буде здійснене. Водночас із цим Президент доручив секретареві оборони перейняти під федеральну команду всіх вояків Національної Ґвардії стейту Арконзо і покликати їх до виконування федеральної служби. Доручення Президента були виконані негайно секретарем оборони Чарлзом Е. Вилсоном та секретарем армії Вилбером М. Брокером. До Литтл Року відряджено з'єднання 101-ої американської парашутної дивізії під командуванням ген. Едвіна А. Вокера в кількості яких 1000 вояків. Вони зайняли наказані їм позиції навколо Центральної Середньої Школи в Литтл Року із завданням дати потрібну охорону неґритянським учням, допущеним до школи згідно з рішенням дистриктового федерального суду. Разом з ним усі вояки стейтової Національної Ґвардії, що нараховує 9,936 людей, одержали наказ ставитися у своїх касарнях для виконування федеральної служби. Ген. Вокер, командант військового дистрикту стейту Арконзо проголосив заборону для населення збиратися більшими групами на вулицях і в площах міста. У Литтл Року сподіваються, що прявність федеральних військових з'єднань допоможе встановити лад і порядок у місті і здійснити проведення інтеграції на терені стейту Арконзо.

У вівторок 24 вересня през. Айзенгавер, прибувши із Нюпорту до Вашингтону, виголосив промову до американської нації, в якій з'ясував дуже рішуче і виразно всі мотиви свого рішення про вислання війська до Литтл Року. Він заявив, що він був примушений це зробити, щоб встановити пошану і слухняність для конституційних вирішень федерального суду і для охорони обов'язуючої у ЗДА Конституції. Своє доручення щодо вислання війська він видав після того, як населення Литтл Року не послухало його заклику припинити свій спротив проти інтеграції і як він одержав повідомлення, що там відбуваються демонстрації сеґреґаціоністів, противників наказаної судом інтеграції. Вислання війська було конечним, щоб припинити анархію і панування юрби, започаткоке подіями в Литтл Року. Рішення це є історичне, бо це вперше від т. зв. Днів Реконструкції, що настали після Цивільної Війни, федеральний уряд застосовує всю владу для охорони прав неґритянського населення на півдні ЗДА. Президент підкреслив у своїй промові, що його обов'язком і відповідальністю є дбати про те, щоб забезпечити всіма доступними урядові засобами виконування рішень федеральних судів. В ніякому бо випадку не можна дозволити на те, щоб юрба касувала своїм спротивом немилі для неї вирішення суду.

Частина юрби, що зібралася біля Центральної Середньої Школи в Литтл Року для демонстрації проти приявности неґритянських учнів.

Громадська опінія в ЗДА поділена в оцінці рішення Президента

Вашингтон. — Опінія членів Конгресу поділена в оцінці рішення президента Айзенгавера про висилку федерального війська до Литтл Року, щоб змусити до виконання наказу федерального суду. Члени Конгресу з південних стейтів заявляють, що Президент надужив своєї влади, північні сенатори підтримують Айзенгавера, але деякі з них заявляють, що акція Президента дещо спізнена. Демократичний сенатор Олін Д. Джанстон із Південної Кароляйни заявив, що губернатор Орвел Е. Фобус „обороняє право стейтів". Джанстон сказав, що якби він був губернатором Арконзо, то оголосив би повстання і змобілізував би крайову ґвардію, і тоді показався б, хто має радити в стейті". Подібно заявив і демократичний сенатор з Арконзо Джан МекКлеллен, називаючи крок Президента „незаконним." Сенатор Ричард Б. Расселл сказав, що військова акція в справі інтеграції школи не матиме доброго впливу на відношення між населенням різних рас. Республіканський сенатор Джорджа Д. Ейкен із Вермонт твердить, що Президент діяв законно, коли висилав федеральне військо до Арконзо. Демократичний сенатор Вейн Морс з Орегону сказав, що Президент діяв згідно з конституцією. Демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон сказав, що події в Литтл Року є „крайово катастрофою", і що Президент не мав іншого виходу, як вислати федеральне військо до Арконзо. Сенатор Линден Б. Джансон висловив надію, що незабаром буде встановлений порядок в Литтл Року. Віце-президент Р. М. Ніксон твердить, що нещасливі події в Литтл Року спричинив своєю поведінкою губернатор Фобус, який висланням вояків крайової ґвардії перед шкільний будинок немов заохотив населення до заворушень, бо люди бачили, що самі вояки не впускали кольорових дітей до шкільного будинку. Президент Айзенгавер, на думку Ніксона, чекав аж до останньої хвилини, бо думав, що після його заклику запанує спокій в Литтл Року, то не міг скорше висилати федеральне військо до Арконзо. Південні губернатори на конференції в Сі Айленді, Джорджія, вирішили звернутися до Президента з просьбою про окрему конференцію, на якій можна б було вирішити шкільну кризу в Литтл Року.

АДМІРАЛ РАДФОРД — ДОРАДНИК КОМПАНІЇ БЕНКЕРС ТРАСТ

Ню Йорк. — Колишній голова Об'єднаних Шефів Штабу адмірал Артур В. Радфорд обняв становище дорадника в Компанії Бенкерс Траст. Він буде співпрацювати з радою директорів цього банку, яку очолює Вільям Г. Мур і даватиме вияснення в справі різних закордонних і американських підприємств, якими керує цей банк. Покищо невідомо, яку річну платню діставатиме адмірал Радфорд.

ЗДА не зліквідують своїх заморських баз

Париж. — Демократичний сенатор Естес Кіфовер заявив на публічній дискусії в Парижі, що нічого лякатись, наче б совєтський винахід (країдка в німців) далекосяжної керованої ракети мала вплинути на ЗДА, щоб вони помалу ліквідували свої заморські бази, зокрема на европейському континенті. Навпаки — казав американський сенатор — остання чванькувата совєтська заява спонукує З'єдинені Держави цупкіше триматися своїх заморських союзів. Стівенсон виступав в публічній дискусії, що її уладив англомовний місячник у Парижі „Вестерн Ворлд" (Західній Світ). У тій зорганізованій дебаті взяли участь такі видатні діячі міжнародного світу, як генеральний секретар НАТО, кол. міністер закордонних справ Бельгії, Анрі Спаак, десять членів постійної Ради НАТО, члени різних закордонних амбасад у Парижі й численні журналісти. Сенатор Кіфовер на доказ свого твердження навів факт, що американський Конгрес не мав ніяких застережень щодо признання потрібних бюджетових квот на закордонні бази.

22-ГА ПРОБНА АТОМОВА ЕКСПЛЬОЗІЯ В НЕВАДІ

Ляс Вегас, Невада. — 23-го вересня переведено в Неваді 22-гу пробну експльозію атомової бомби силою 15.000 тонн вибухового матеріялу ТНТ. Бобма експльодувала на сталевій вежі 500 стіп заввишки, яку зовсім розтопила. Після експльозії вистрелено вгору дві ракети, які мали взяти зразки атомового диму, потрібні для дослідів. 25 літаків слідкували за димом, який в формі гриба зніссся вгору. Блиск від вибуху видко було на віддалі 350 миль, в Лос Анджелесі і в Сан Франсіско.

В АМЕРИЦІ

● **87-річний парубок Джеймс Брікер** із Гаррисбурґу, Па., вирішив позбутися своїх 11-ох домів і „продав" їх льокаторам по 10 долярів кожний. Його „добродійність" проявилася ще й в тому, що перед тим він понаправляв усі ці доми і заасекурував їх проти вогню.

● **Курка Меґґі** з породи леґгорнів у Флемінґтоні, Н. Дж., знесла за 357 днів 354 яйця, побивши рекорд іншої курки, яка за 365 днів знесла 353 яйця. Курка Меґґі може ще більше підвищити свій рекорд, бо до кінця року має ще вісім днів.

● **Восьми-річний Брюс Френкел** з Есбирі Парку, Н. Дж., довідавшись, що на тому місці, де в 1891 році застрелено президента ЗДА Джеймса Гарфілда, немає відповідного пам'ятника, зібрав на цю ціль між своїми клясовими товаришами 60 долярів. Власник фірми будови пам'ятників Деніел Ардоліно, до якого звернулись школярі, заявив, що безплатно побудує пам'ятник на місці, де згинув президент Гарфілд.

● **19-річний Ліон Меседен** із Шепгердсвіллу, Кентаки, видужав і залишив шпиталь у Бостоні, де йому перещепили нирку його брата-близнюка Ліонарда. Операція завершилася успішно леше завдяки тому, що нирка, пересаджена хворому, належала братові - близнюкові.

● **36 років тому** 70-річний торговельний аґент ходив по Ню Йорку і пропонував людям купувати насіння трави, яка росте тільки на три цалі заввишки. Люди накупили того насіння, але трава з нього росла вгору немов у джунґлях. Внаслідок того обману засновано в Ню Йорку „Беттер бизнес бюро" БББ. (Бюро Чесного Підприємства), яке саме тепер відзначає 35-річчя свого існування. Це бюро виступає проти всяких обманців, і повчає людей, щоб „торгували тільки з тими, яких знають, щоб перше прочитували, поки щось підписують, і щоб добре досліджували справу перше, як давати на неї свої гроші".

УКРАЇНА МОНТРЕАЛ — ФУТБОЛЬНИМ ЧЕМПІОНОМ КАНАДИ 1957!

Монтреал. — (УС) — У великому фіналі за футбольне першенство Канади — СТ Україна Монтреал перемогла чемпіона Британської Колумбії Норт Шіор Юнайтед ФК, Ванкувер, на мокрому грищі Файлон, у приявності 6.000 глядачів — вислідом 2:1 (1:1) — здобуваючи національну чашу Канади, футбольну нагороду Карлінґа і трофей Домінії. Україна стала всеканадійським футбольним чемпіоном на рік 1957. Перший раз Україна дійшла до фіналу Канади — в сезоні 1955. — Склад УСТ Україна Монтреал — футбольного чемпіона Канади на рік 1957: Мек Аулей, Шнайдер, Грицин, Орсіка, Зенон Снилик, Тоні Шапка, Остап Стецьків, Фіні, Поллок, Васьків, О-Ніл, Мек Вікар, Шило, Нілзон, Сім, Сеник, Реш. — Гості з Ванкуверу — Норт Шіор Юнайтед ФК — започаткували гру в тяжкому терені — серією несподіваних атак. У 16 мін. першої півгри Норт Шіор здобуває ведення 0:1 — зі стрілу репрезентанта Канади — Гордон Айон, після вибиття Свинстона. Заскочена Україна відважно в приступі — та добуває ініціятиву. На твердій, як граніт дефензиві — розбивається її перфектний тріюмф. Чемпіон Заходу — тільки через 9 мінут тішився веденням. У 25 мін. після кількох пробних бомб по воротах Норт Шіор — Остап Стецьків посилає Поллака на пробій — гарна центра — і Васьків рівняє 1:1.

При стані 1:1 — Билл Шмід здобуває „ґол" для Ванкуверу, але судді, після консультації, вдержують результат — 1:1. Вирішення матчу припало на 29 мін. другої половини. Після комбінації Снилик-Поллок-Васьків останній доповваджує м'яча до корнерової лінії, елеґантна центра — і Фінін — б. професіонал команди Сендерланду Англія — ґарантує певним ударом результат виграшу 2:1. Останні мінути — це твердий змаг, який кінчиться безворітно і Україна під бурхливі овації — сходить з грища Файлон — тріюмфатором та чемпіоном Канади. Остання формальність — Зенон Снилик перебирає від офіційних чинників ФА-Канади — трофей Домінії, чашу Карлінґа. Про пам'ятні знимки, привіти і ґратуляції йдуть на конто УКРАЇНСЬКИХ ЧЕМПІОНІВ КАНАДИ! Гримке „Слава!" Україна Монтреал — здійснила мрії тисяч українських спортсменів Канади і ЗДА.

Об'єднані Нації знову „віднялали" справу прийняття комуністичного Китаю

Об'єднані Нації. — У другому дні дебати над внеском Головної комісії Об'єднаних Націй, щоб відкласти цю справу і не ставити її на денний порядок нарад Генеральної Асамблеї, повна Генеральна Асамблея прихилилась до того внеску 47 голосами проти 27 при 7-х, що стрималися і одному відсутньому. Найпалкіше виступали проти внеску Головної Комісії представники Совєтів і Індії. Амбасадор ЗДА в ОН Кебот Ладж пояснював становище Америки переконанням, що прийняття комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй „скомпромітувало б Об'єднані Нації та знівечило б корисність самого існування Об'єднаних Націй". Цей арґумент, мовляв, значить куди більше, ніж покликування на „реальність", що комуністичний режим володіє на китайському суходолі. Ладж звернув увагу, що масова втеча китайців з Китаю, яка триває від часу приходу там до влади комуністів, є найкращим доказом, чи народні маси схвалюють цей режим.

Англія сумнівається в доцільності нарад про роззброєння з СССР

Об'єднані Нації. — Англійський міністер закордонних справ Селвайн Ллойд у своїй промові на Генеральній Асамблеї ОН у вівторок 24 вересня ц. р. наслідував державного секретаря Доллеса у тому, що зосередився головно на двох справах — роззброєння і ситуації на Середньому Сході. В обидвох справах гостро натаврував поведінку Совєтів. Він заявив, що судячи по совєтській поведінці під час конференції роззброєння в Лондоні, треба сумніватися, чи наради над міжнародним роззброєнням є для Москви чимсь більше, „як тільки пропаґандивними вправами". Все ж, він наполегливо радив Совєтам прийняти детально сформульований західній плян роззброєння. Ллойд аналізував совєтську поведінку на Середньому Сході і заявив свою солідарність із становищем державного секретаря Доллеса. Зокрема, він уважав, що добре сталося, що Доллес пригадав резолюцію Об'єднаних Націй з 1949 р. в цій справі. Ллойд перестерігав також арабські держави, щоб вони не вірили в совєтську приязнь. Він пригадав, що Совєтський Союз був один із найперших держав, які визнали були Ізраїль та були першою державою, що приставляла Ізраїлеві транспорт зброї. Він пригадав пропаґандивні атаки Совєтів проти Йорданії, Лівану, Іраку й Ірану, на доказ, що Совєти керуються у своїй політиці на Середньому Сході виключно своїм власним, а не мусульманським інтересом. — На тому самому засіданні Генеральної Асамблеї бельгійський міністер закордонних справ Віктор Лярок апелював до генерального секретаря Об'єднаних Націй, щоб він подбав, щоби всі члени ОН дістали докладне повідомлення про всі деталі переговорів у справі міжнародного роззброєння і щоби ціле людство знало, що його чекає на випадок атомової війни.

СССР перевів новий вибух водневої бомби

Москва. — В офіційному совєтському повідомленні кажеться про переведення тепер військових і морських маневрів задля ознайомлення війська з поведенням під час застосування атомової зброї. Совєтське повідомлення нічого не говорить про терен маневрів, тільки пояснює, що вони переводяться в „ріжко заселених околицях", а експериментальні вибухи „на великій висоті". Одночасно з цим московським повідомленням, американська Комісія Атомової Енерґії повідомила, що Совєти перевели в північній підарктичній околиці новий вибух водневої бомби. Американське повідомлення підкреслює, що сила вибуху була міряна на меґатони, себто мільйон тонн ТНТ, що є прикмєтне для водневих бомб; силу атомових бомб рахується в кілотонах, себто тисячах тонн ТНТ. Американське повідомлення потверджує, що цю нову серію совєтських вибухів переводиться в рямцях великих совєтських маневрів.

На похороні Гаакона буде з'їзд королів і президентів

Осльо. — До цього часу офіційно заповіли свій приїзд на похорони норвезького короля Гаакона VII шведський король Ґустав Адольф і королева Луїза, данський король Фридрих IX і королева Інґрід, бельгійський король Бедуін і голляндська королева Юліянна з своїм чоловіком князем Бернардом. Князь Ґлавчестер репрезентуватиме англійську Єлисавету II. Заповіли свій приїзд президенти республік Фінляндії Урго Кекконен і Ісляндії Асґейр Асґейрсон. З Вашингтону наспіла покищо ще неофіційна вістка, що президента Айзенгавера репрезентуватиме віце-президент Ричард Ніксон. З Совєтів має прибути котрийсь із тамошніх колективних диктаторів. Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй віддала у минулий понеділок честь пам'яті Гаакона VII: коротке пропам'ятне слово виголосив президент ОН Леслі Муиро, а делеґати 82-х держав вислухали його стоючки.

Йорданія проситиме в ЗДА дальшої грошової допомоги

Амман. — Йорданія звернеться в найближчому часі до З'єдинених Держав з офіційною просьбою дати їй дальшу фінансову допомогу, яка вможливила б їй зберегти свою суверенність, що її ЗДА визнали за „життьову" для себе, Америки. З'єдинені Держави признали вже в цьому році Йорданії 20 мільйонів долярів, з яких 10 мільйонів виплатили в двох ратах, а з других 10 мільйонів ступнево фінансують йорданські військові потреби. Від часу зірвання в минулому році, під натиском Єгипту і Сирії, йордансько-англійського союзу, Йорданія постійно борється з фінансовими труднощами. Англія підтримувала Йорданію річно круглo по 33 мільйони долярів. Єгипет, Савді Арабія і Сирія зобов'язалися окремим договором покрити спільно ту саму суму. Одначе, після того, як Йорданія протиставилась спробам єгипетсько-сирійських змовників встановити лівий просовєтський уряд і переговорювати про „федерацію" тих трьох країн, Єгипет і Сирія не дали Йорданії ані цента, а Савді Арабія виплатила тільки частину із своєї пайки. ЗДА буцімто приготовані на дальше субвенціювання Йорданії, але чекають на детальований йорданський проект потрібних для йорданської економіки інвес-

ЗАХІД ТАВРУЄ РОЛЮ СССР НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

ТРИ ЗАХІДНІ ВЕЛИКОДЕРЖАВИ ПЕРЕДАЛИ В МОСКВІ ІДЕНТИЧНІ НОТИ

Москва. — ЗДА, Англія і Франція натаврували „знову ролю Совєтів на Середньому Сході та фактично відмовились признати йому право вмішуватись до середньо-східних справ. Амбасадори великодержав передали у вівторок 24 ц. м. в совєтському міністерстві закордонних справ ноти, які формально є відповіддю на совєтську ноту з 3 вересня ц. р., в якій Совєти пропонували були видати спільну заяву чотирьох великодержав проти вживання сили у розв'язуванні середньо-східних проблем. У тому самому дусі були втримані попередні совєтські ноти з 11 і 19 лютого ц. р. Інтенціо тих совєтських нот було сконукати три західні великодержави до спільної з СССР конференції в далекосхідних справах. Сам факт совєтської участи в такій конференції означав би формальне визнання західніми державами права СССР активно грати ролю на Середньому Сході. Текст англійської ноти різниться від американської тільки тим, що Англія рішуче заперечила, наче б вона перевела була „аґресію" в Омані на Арабському півострові, а Франція боронила у своїй ноті свою політику в Альжирі. Американська нота — коротка формою, але дуже гостра змістом. Вона стверджує у своєму першому реченні, що „совєтська нота (з 3 вересня ц. р.) є образливо своїм тоном і цинічно перекручує цілі і дії З'єдинених Держав на Середньому Сході". „Вона (кажеться там далі) очевидно має служити радше совєтській пропаґанді, аніж справі миру і тривкости відносин на Середньому Сході. Уряд З'єдинених Держав уважає, що Совєтський Союз несе головну відповідальність за теперішній зріст напруження на Середньому Сході. Висилаючи великі скількості зброї і амуніції до того обширу в часі тамошнього напруження, Совєтський Союз спричинив цілу черґу подій, які довели до теперішньої небезпечної ситуації. Далі, під'юджуючі совєтські заяви й пропаґанда мали на увазі переходити відпруженню атмосфери та полагодженню поважних проблем із того обширу. Як уже ЗДА заявили це спільною Конґресовою резолюцією про Середній Схід (відома як т. зв. доктрину Айзенгавера з 9 березня 1957) вони вважають збереження незалежности і непорушности держав того обширу за життьово важливе для світового миру і тому життьово важливе для їх власного державного інтересу. Не може бути ніякого сумніву щодо того, що уряд З'єдинених Держав задумує перевести цілом державну політику, намічену у тій резолюції".

За першими коментарями західньої преси, ця остання західня нота була наслідком висновку трьох західніх урядів, що большевики не мають заміру дійти до будь-якої дійсної згоди з Заходом у справах Середнього Сходу, а тільки — захоплені своїми успіхами в Єгипті і Сирії — продовжують інфільтрацію країн Середнього Сходу та водночас перекручують факти і обвинувачують Америку для пропаґандивних цілей.

В Єгипті стривожені ходом дебат в Об'єднаних Націях

Каїро. — В єгипетських керівних державних колах панує стривоження дотеперішнім ходом нарад на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй — таке враження серед закордонних дипломатів і журналістів. Як виходить із цих дотеперішніх нарад, то Середній Схід стане одною з головних тем, при чому Совєтський Союз буде намагатися показати себе в ролі оборонця арабських країн, а З'єдинені Держави будуть класти натиск на небезпеку совєтської пенетрації на Середньому Сході. Одно і друге неприємне і небезпечне для арабських країн — коментують в єгипетських політичних колах, бо у практиці Середній Схід, зокрема Сирія і Єгипет, стають ще більше полем американсько-совєтської розгри. Тому теж єгипетська преса не виявила особливої радости з приводу виступу Громика. Арабський світ — говориться в закордонних дипломатичних і журналістичних колах в Єгипті — боїться загострення холодної війни, вбачаючи в ній особливу небезпеку для себе, бо — мовляв — загострення американсько-совєтських взаємин може найвище довести до якогось вибуху на Середньому Сході. Тому єгипетський міністер закордонних справ д-р Махмуд Фавзі відклав на 48 годин свій виїзд до Ню Йорку, щоб узяти участь у дальших нарадах єгипетської державної верхівки.

У СВІТІ

● **Поштовий уряд** Об'єднаних Націй в Ню Йорку випускає з днем 24 жовтня ц. р. нові марки вартости 3 цт. з англійським написом і вартости 8 цт. з французьким написом. Обидві поштові марки присвячені Раді Безпеки ОН і виказуватимуть емблему ОН, тільки на різних тлах. Марка, присвячена Правам Людини в 1954 р., тодішньої вартости 3 цт., коштує тепер на філателістичному ринку $8 — $11.

● **У Польщі** уряд хотів поборювати алькоголізм підвищенням цін на горілку, при чому різницю ціни призначено на фонд безробітних. Тим часом польська парляментарна комісія офіційно ствердила, що, не вважаючи на подорожіння алькогольних напитків, алькоголізм в Польщі зріс за останнього пів року на 16%.

● **Для китайського племени** Лі, на острові Гайнан на південь від китайського суходолу, комуно - китайський уряд увів нову абетку з 30-букв (літер). Велика більшість того племени, що нараховує 350,000 осіб, — неграмотні, а ті, що вміють читати й писати — роблять це китайською мовою. Нову абетку зладила комісія 100 вчених і виховників з тієї автономної частини ком. Китаю.

● **Група молодих американців**, яка поїхала до комуністичного Китаю безпосередньо після московського „Фестивалю молоді", відвідала у в'язниці в Шангаі трьох американців: двох духовників і 37-річного купця Ю. Редмонда. Всіх їх китайські комуністи в'язнять, як „шпигунів". Молоді американські гості в Китаї признають, що ніхто з американських в'язнів не заламався духово і що зокрема Редмонд, у в'язниці вже 8 років, „твердий, як сталь".

● **Скинений військовим переворотом сіямський прем'єр** маршал Пібул Сонґрам щасливо втік перед погонею і з'явився в столиці сусідньої Камбоджі, Пфномпенгу. Король Камбоджі Нородом Сурамаріт запросив його замешкати в королівському палаці і був дуже сердечний, але втішився, коли почув, що маршал Пібул задумує перевести тільки кілька днів в Камбоджі і вибирається до Европи.

● **У східньому Берліні** комуністи засудили на в'язничні кари від 12 років аж до кінця життя 5-х осіб, в тому числі одну жінку, що буцімто займалися шпигунством в користь ЗДА, збираючи інформації про господарський стан та розташування військ у Східній Німеччині в рр. 1953-1956, і перепачковували до Східньої Німеччини „саботажистів". Двох головних підсудних комуністи схопили у Західньому Берліні.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАМІСТЬ КОЕКЗИСТЕНЦІЇ — ХОЛОДНА ВІЙНА

На 12-ій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка триває заледве тиждень і відбула досі всього три засідання, ніби нічого ще не сталося. Але це „ніби нічого" має водночас такий поважний зміст, що його зареєстрували всі різномовні коментатори в широкому світі: заповідь продовжування холодної війни. З усіх виголошених там до цього часу промов дві переступали своїм значенням терен Об'єднаних Націй і порушених конкретних справ. Це були виступи американського державного секретаря Дж. Ф. Доллеса й совєтського міністра закордонних справ Андрея Громика. Суть цих двох виступів у тому, що вони обидві, не принісши властиво нічого нового, оберталися виключно в площині гострих взаємних обвинувачень Америки й СССР. В обох тих виступах не було ніякого натяку на кращі відносини у світі, не було ніякої зачіпки для наївних оптимістів, що могла б воскресити „коекзистенцію" у міжнародній практиці з користю для людства і миру. Навпаки, з тону і змісту обох тих виступів виходило наявно, що всі дотеперішні спроби „коекзистенції" збанкрутували, і світ вернувся до того стану холодної війни, який прийшов на зміну короткому періодові „коекзистенції" в роках 1941—1948, отже від союзу ЗДА і СССР до повної совєтизації Сер. Европи.

Характеристичною познакою сучасної міжнародної ситуації є не цементування миру на базі згідливого розв'язування спірних проблем, а маневри для підважування взаємних впливів і взаємне роблення труднощів. Пробним каменем співіснування в новому виданні мала стати міжнародна конференція в справі роззброєння у Лондоні. Часописи повідомляли раз-у-раз про „наближення становищ", про оптимізм, що його плекав особливо голова американської делеґації, Геролд Стассен. І през. Айзенгавер і державний секретар Доллес не виключали можливости „зговорення" в Лондоні, яке привело б до підписання з Совєтами першого договору про першу стадію заходів у ділянці міжнародного роззброєння. Це мало б вплинути на загальну міжнародну атмосферу так поважно, що промостило б дорогу і „культурним контактам", і новим діловим переговорам про існуючі міжнародні політичні справи (об'єднання Німеччини, Кореї, В'єтнаму). Після того мала б прийти черга на другу стадію роззброєння, вже у цілком співіснувальній атмосфері.

Весь той ідеалістично-оптимістичний календарик розсипався, наче дімок із карт. Валеріян Зорін здискредитував Геролда Стассена, заявивши йому в очі, що не тільки не прийшло до наближення американсько-совєтських поглядів на справу міжнародного роззброєння, але „ані в одній справі" не прийшло до згоди і розбіжності в цій справі залишились такі самі, як були. Яке значення мало вичислювання Стассена за пунктами, що ось, мовляв, в цій і другій і третій точці Москва прийняла вже тоді й тоді таке саме становище, що й західні держави, коли сама Москва цьому заперечує! Тепер Громико ще раз потвердив заяву Зоріна. Хто повірить, що конференція в справі роззброєння, розбившись у гурті 5-х учасників-держав, дасть кращі висліди, коли тих учасників — згідно з пропозицією Громика — буде більше?! Якщо не вдалися розмови про започаткування роззброєння, то, очевидно, автоматично приходить друга альтернатива — перегони у зброєнні. Нова серія атомових експериментів, ведена тепер в Америці і заповіджена на найближчу весну знову на Тихому океані, є логічним наслідком невдачі лондонських розмов.

Доходять дві справи, які унеможливлюють реалізацію теорії співіснування хоч би в найскромніших межах: впертість Москви у продовжуванні політики фізичного терору на Мадярщині та посилення совєтського політичного наступу на Середній Схід. Прийнята несповна два тижні тому нова резолюція із засудженням Совєтів на надзвичайній Генеральній Асамблеї в справі Мадярщини була безумовно моральною поразкою для Москви. Ще більшою поразкою були західньо-німецькі вибори. В одному і другому випадку виявилось, що окремі держави і окремі люди, навіть так недалеко від большевицьких дивізій, як у Західній Німеччині, мають цивільну відвагу сказати голосно свою протисовєтську думку. Зате Совєти здобули новий атут у постаті своєї зброї і своїх „технічних дорадників" в Сирії і шантажують світ своїм давнім атутом — щораз новими винаходами (чи пак крадіжками) в ділянці воєнної техніки. У цій ситуації всі справи, які фіґурують на денному порядку Генеральної Асамблеї, автоматично стають відбиванкою для американсько-совєтської сварні. Різкий поділ світу на вільний і уярмлений ще більше проявиться на цій Генеральній Асамблеї. Ще глибше розкриється утопійність ідеї про можливість співіснування між водою і вогнем, між добром і злом, між волею і неволею. Від такої ясности світ лише виграє.

ІНФЛЯЦІЯ ВАЛЮТИ В ЗДА І ЗАКОРДОНОМ

Президент Айзенгавер, промовляючи 23-го вересня у Вашингтоні на річних зборах трьох міжнародних установ Міжнародного Монетарного Фонду, Міжнародного Банку для Відбудови і Поступу та Міжнародної Фінансової Корпорації, остерігав вільний світ проти інфляції валют, яка шкодить економічному розвиткові та може спричинити господарську депресію в краях вільного світу, але до цього не вільно допустити.

Уряд ЗДА вже від довшого часу турбується тим, що ціни на товари і заробітні платні постійно збільшуються, внаслідок чого зменшується вартість доляра. Проте, широкі кола американського громадянства не дуже турбуються знеціненням доляра, бо більші видатки на кошти прожитку вирівнює їм збільшення заробітної платні, яке в деяких категорій робітників відбувається автоматично: зросли кошти прожитку впродовж трьох місяців — збільшуються заробітки.

Уряд президента Айзенгавера добре розуміє, що такий стан не може довго тривати, бо незадовго буде загрожене існування тих мільйонів американських громадян, які живуть із старечих пенсій і заощадження яких, якщо вони їх мають, з кожним роком втрачають свою вартість. Хоч банки платять тепер три або й більше відсотків від ощадностей, в дійсності заощаджені гроші не приносять майже жадного прибутку, бо впродовж року вартість доляра зменшиться майже на таку саму суму, яку дописується щадникам в їхніх книжечках титулом відсотків.

Таким чином сьогоднішній добробут в цій країні осягається, в деякій мірі, коштом життьового стандарту майбутніх років, коли 100-долярової старечої пенсії аж ніяк не вистачить на найскромніше життя.

Уряд президента Айзенгавера всіми засобами старається цьому протидіяти. Айзенгавер уже кілька разів заявляв, що працедавці повинні припинити політику збільшування цін на товаря, а затруднені перестати домагатися підвищення заробітної платні, бо і одне і друге підсилює інфляційну тенденцію американської валюти.

Новий секретар скарбу Роберт Б. Андесон повідомив 13-го вересня, що сам президент Айзенгавер очолюватиме окрему комісію, яка має своїм завданням поборювати інфляцію. Засідання цієї комісії відбуватимуться кожного місяця. Вона складатиметься, крім Президента, з секретаря скарбу, голови Ради Федеральної Резерви Вільяма МекЧесні Мартина, голови ради економічних дорадників — Реймонда Сольнієра та асистента Президента в економічних справах — Ґебрієла Годжа. Деякі економісти не вірять, щоб ця новозорганізована комісія змогла припинити інфляцію валюти, але її існування свідчить про те, що уряд не спускає з ока цієї важливої справи.

Правда, в ЗДА немає такої інфляції, як в деяких інших країнах, де уряди окремими зарядженнями зменшують вартості своїх валют у відношенні до золота й інших, так званих „твердих" валют, до яких зараховується і американський доляр. Оті „урядові" інфляції валюти в інших державах турбують директора Міжнародного Монетарного Фонду Пера Якобсона.

П. Якобсон у пресовому інтерв'ю недавно заявив, що тепер такий час, коли виступати проти урядових інфляцій валют є річчю мудрою, бо ці інфляції спричиняють замішання в міжнародній торгівлі. Він твердив, що в деяких випадках само населення тієї чи іншої країни викликає недовір'я до своєї валюти. Так є у Франції і Німеччині, де часто чути голоси про дальше знецінення франка або про близьке знецінення німецької марки, хоч відповідальні міністри скарбу згаданих держав заперечують ці поголоски.

На думку Якобсона, народи мають досить інфляцій, і тому уряди повинні обмежувати свої видатки та вести протиінфляційну фінансову політику. Продуценти не повинні збільшувати цін на товари, а робітники не повинні домагатися збільшення платень.

Проте, огляд вартости валют деяких американських і европейських держав свідчить про те, що не так то легко здійснити вимоги директора Міжнародного Монетарного Фонду. З „Валютового Річника 1957", виданого валютовим експертом Франком Піком, виходить, що з усіх 85-ох валют у світі „більше як половина — це кандидати на дальшу девальвацію". Щоб ці кандидати не могли перемогти в найближчому часі, уряди відповідних держав мусіли б значно зменшити свої видатки, підприємці не сміли б збільшувати коштів продукції, а робітничі організації домагатися більших заробітків. Одним словом, треба вести таку політику, щоб люди не мали забагато грошей.

Та в дійсності, як це видно з „Валютового Річника" Ф. Піка, діється зовсім протилежне. Від 1947-го року, отже впродовж попередніх 10-ох років, обіг французького франка збільшився на 214 відсотків, аргентинського пеза — на 540%, грецької драхми — на 367%, бразилійське крузейро — на 279%, мехіканського пеза — на 149%, італійської ліри — на 92%, шведської корони — на 76%, англійського фунта — на 48% а американського доляра — на 13%.

Купівельна вартість тих самих валют на домашньому ринку останнього десятиріччя впала так: аргентинське пезо — 73 відсотки; бразилійське крузейро — 70%, грецька драхма — 58%, французький франк — 52%, мехіканське пезо — 45%, англійський фунт — 34%, шведська корона — 29%, італійська ліра — 25%, американський доляр — 15%. (Інші економісти твердять, що купівельна вартість американського доляра зменшилася в останньому десятиріччі на багато більше!).

У ЗДА в тому часі жадного разу не переведено урядової девальвації доляра. Тут відбувається самочинна інфляція, проти якої, як ми бачили, виступають і уряд і його економісти. Та не так воно

(Закінчення на стор. 4-ій)

МАДЯРЩИНА: 1848-49 І 1956 РОКУ

Теперішня сесія ОН обговорюватиме придушення Москвою в жовтні минулого року мадярської революції. Збройне втручання в мадярські події — це не ізольований випадок, а одна з останніх драм традиційного ставлення Москви до европейських політичних принципів. З тих самих мотивів і тими самими методами що й минулого року Москвою було довершене збройне придушення мадярської революції 1848-49 років. То був в Европі час започаткованих Францією революцій, коли один за другим европейські народи здобували нові політичні й національні права. Ця хвиля революцій відома під назвою „весни народів". Цей гін европейських народів до кращого життя Росія зустріла вороже, бо урядові кола боялися впливу революційних ідей на населення російської імперії.

Високий царський урядовець барон М. Корф у своїх спогадах свідчить, що від вісток про европейські революції петербурзькі урядові кола „приходили в чимраз більше напружений стан, хоч властиво в Росії все, дякувати Богові, залишалося по-старому". Російське суспільство перебувало тоді на такому низькому ступневі розвитку, що не в стані було сприйняти суті европейських визвольних ідей. М. Корф свідчить: „. . . панівні тоді на Заході ідеї: свобода книгодруку, народне представництво, національне озброєння і інше були для дев'яти десятих нашого населення пустим, позбавленим будь-якого значення, звуком".

М. Корф пише, що серед російського уряду побоювання викликали „наші західні губернії (тобто Україна, Білорусь — Л. Л.) і Царство Польське, де революційні ідеї через пропаґанду емісарів паризьких, познанських, галицьких знаходили для себе більш приготоване поле".

Журнал „Каторга и Ссылка" (ч. 10, 1930) пише, що в той час становище на Україні „було надзвичайно серйозне, і не дивно, що по донесенні жандармського офіцера з 9 квітня 1848 року в Києві фактично було введено військовий стан . . . З приводу заворушень, що знову виникли в Німеччині, за розпорядженням київського коменданта, розкватированим у Києві військам роздано бойові набої, визначено збірні пункти і наказано слідкувати за рухом населення".

Російський уряд і „передове" суспільство робили все, щоб відгородити свою країну від европейських подій. М. Корф наводить такі слова одного російського фельдмаршала: „До весни ми можемо виставити 370 тисяч війська, а з ним підемо й роздавимо всю Европу!"

Ліберальний цензор і професор Нікітенко наприкінці 1848 р. в своєму щоденнику робить такий запис: „Тепер (в Росії — Л. Л.) у моді патріотизм, який заперечує все европейське, не виключаючи науки і мистецтва, і запевняє, що Росія настільки благословенна Богом, що проживе самим православієм, без науки і мистецтва. Патріоти цього типу не мають поняття про історію і думають, що Франція проголосила себе республікою, а Німеччина бунтується тому, що є на світі фізика, хемія, астрономія, поезія, малярство . . ."

Російська політична думка одностайно вказувала на несприйнятливість для Росії европейських ідей і на потребу боротьби з ними. Цю доктрину, під впливом европейських революцій, російський поет і дипломат Ф. Тютчев, сформулював ще в 1848 році так: „Давно уже в Европі існують лише дві дійсні сили — революція і Росія. Ці дві сили тепер протиставлені одна одній і, можливо, завтра вони вступлять в боротьбу; між ними неможливі ніякі переговори, ніякі трактати й існування однієї з них рівнозначне смерті другої! Від наслідків боротьби, що виникла між ними, найбільшої боротьби, якої будь-коли світ був свідком, залежить на багато віків уся політична і релігійна майбутність людства".

Цих поглядів Тютчев дотримувався й пізніше. У маловідомому листі до своєї дочки він писав 26 липня 1864 року: „Я, звичайно, не належу до тих, хто в своєму понурому патріотизмі хотів би приректи Росію на систематичну самотність, відокремити й ізолювати її навіки. Я допускаю зближення, але з тим, щоб вони були лише випадковими (курсив Тютчева — Л. Л.) і щоб погоджуючись на них, ні на мить не забувалась та істина-догма, що між Росією і Заходом не може бути союзу ні заради інтересів, ні заради принципів, що не існує на Заході жадного інтересу, жадного прагнення, які б не були скеровані проти Росії, особливо проти її майбутности, і які б не намагались пошкодити їй. І ось чому єдина природня політика Росії супроти західніх держав це — не союз з тою чи іншою з цих держав, а роз'єднання, розмежування їх. Бо вони, лише коли роз'єднані між собою, перестають бути нам ворожими — через безсилля, звичайно, ніколи — через переконання. Ця сувора істина можливо вразить чутливі душі, але ж кінець-кінцем це закон нашого буття як племени і як імперії, і є лише один спосіб усунути його — це перестати бути росіянами".

У листі з 2 жовтня 1867 р. Тютчев писав Аксакову: „Усобиця на Заході — ось наш кращий політичний союзник . . ." 31 липня 1870 р. він знову пише своїй дочці з Карльсбаду: „Західня Европа, як єдина сила, остаточно знищена, і відтепер наше майбутнє широко розкрите перед нами".

Ці погляди, висловлені, до речі, не одним Тютчевим, а багатьма іншими росіянами, були основою мадярської трагедії минулого року.

Л. Лиман

О. Г. Огневич

КОМУНІСТИ В МІНКОВИХ ФУТРАХ І ЦИЛІНДРАХ

Ревеляції б. комуніста про комуністичних мільйонерів в Америці

Це назагал помилкове переконання, що комунізм — це ідея суспільних низів. Правда, комунізм використовує всякі соціяльні кривди, незадоволення серед низів, але в дійсності зовсім не дбає про їх добро — бо є ідеєю, яка має допомагати групі олігархів опанувати ці маси. Головні провідники комунізму в Росії зовсім не походили з бідних низів суспільства. Ленін-Ульянов був сином багатого поміщика, Сталін був семінаристом — не з бідної родини, відомий кат Дзержинський походив з польської шляхти, перший совєтський міністер закордонних справ Чічерін — вийшов з російського дворянства, посол в Англії Красний був жидівським мільйонером, посолка в Швеції, відома пропаґаторка „вільної любови" мадам Коллонтай походила з польсько-литовської шляхти.

Це саме тепер і в Америці. Недавно розкриті шпигунські афери виявили, що комунізм є модний серед певної сфери американських багатіїв. Комунізм підтримував мільйонер Філд, в шпигунську аферу замішані багатії Стерн і його жінка, дочка колишнього американського амбасадора в гітлерівській Німеччині Додда. Був час, що про неї кружляли вістки, немовбито вона мала одружитися з Гітлером, але вкрутилася в якийсь романс з большевицьким офіцериком із совєтської амбасади в Берліні, побувала в Москві і з того часу стала на службу комунізмові.

Про інших комуністів-багатіїв довідуємося зі статті наверненого комуніста Говарда Фаста. Про це читаємо в журналі „Нюзвік" з 5 вересня 1957 таке:

„Говард Фаст був світилом комуністичних письменників в Америці і здобув сталінську премію 1953 року. Але він не міг стравити тих брутальностей, що їх відкрив сам Хрущов у протисталінській кампанії — і зірвав з комуністичною партією. Йому не подобалися й інші речі в комунізмі — зокрема ті багатії, що, убрані в мінкові футра та циліндри, балакають про кров і революцію. Ось приклади таких комуністів-мільйонерів: 1) мільйонер-рентьєр не хоче навіть говорити з Фастом, бо вважає його за зрадника комунізму; 2) власник кількох ресторанів називає зрадником Гейтеса — редактора комуністичної газети „Дейлі Воркер" за те, що він прилучився до Говарда Фаста в критиці сталіністів; 3) мільйонер-банкір назвав Джозефа Кларка з „Дейлі Воркер" „вошивим аґентом ЕфБіАй"; 4) одна пані, вбрана в мінкове 5000-долярове футро, говорила: „Є тільки одна дорога — громадянська війна. Робітники мусять боротися й гинути, і кров їх тектиме річкою по вулицях". При цьому вона смоктала цукорок і аж захлистувалася описом кривавої війни; 5) багатий бізнесмен, жінка якого обвішалася клейнодами вартости 10.000 долярів, кричав до Фаста: „І що ж таке, що 25 тисяч людей згинуло на Мадярщині?! За революцію треба платити. Ти боягуз, ти і Гейт — ви жовті боягузи!"

Ось такі-то комуністи-мільйонери своїми ґрішми і впливами, мов кроти, підривають Америку.

Нав'язуючи до цих справ, Маніон, відомий знавець комунізму, бувший декан правничого виділу в університеті Нотр-Дам — говорив у своїй радіовій програмі, що американці живуть у „раю дурнів" і не здають собі справи з того, що коло них діється. Москва вмотує Америку у виснажливі малі війни та грошові видатки і в той спосіб веде її до руїни. Що з того, — каже Маніон, — що Америка витрачає гроші на поборювання комунізму десь в Пакістані чи Індії, коли комуністи загніжджуються в самій Америці?

Так американський патріот оцінює ситуацію.

В. Д.

НА ПОЧАТОК ДІЛОВОГО РОКУ УНФОНДУ!

В перших днях вересня ц. р. Український Конґресовий Комітет оголосив повідомлення про початок ділового року УНФонду — 1957, із закликом надсилати Національний Даток і пожертви.

УНФонд — наш старий знайомий і не потребує спеціяльних рекомендацій. Всі ми знаємо й розуміємо завдання й значення Фонду, — отже говорити про те було б цілком зайвим.

Але є одна річ, про яку хотілося б сказати. Як відомо, УНФонд не є установою, партійною, чи власністю якоїсь одної організації — це є власність загальна і спільна всіх нас, американських українців. Постав до життя УНФонд на основі постанови 4-го Конґресу американських українців, у Вашинґтоні, в листопаді 1949 року і потверджений у своїм існуванні і праці 5-м і 6-м Конґресами в рр. 1952 і 1956.

Як відомо, всі ці Конґреси, являють собою організований вираз волі всього американсько-українського суспільства, закликали і закликають український загал складати щорічно Національний Даток в сумі 10 дол., а хто того не може, — до посильних пожертв. Ці постанови Конґресів є немовби наш закон. Ухвалений він в інтересі нашого старого рідного краю та нашого українського народу, ухвалений також в інтересі нашого суспільства тут, в Америці.

Таким чином, залишається тільки, щоб цей наш громадський і моральний закон виконувався, — щоб кожний українець та українка в Америці почували себе морально зобов'язаними його сповняти.

Коли б так сталося, — можемо собі уявити, який багатий і сильний був би наш Фонд, яку велику працю ми могли б виконати, які можливості відкрилися б перед нами — в напрямі допомоги нашому народові!

Але . . . на жаль, так не є! Не зважаючи на все велике значення УНФонду для цілої нашої, української справи, Конґресовому Комітетові доводиться весь час нагадувати суспільству про існування УНФонду, закликати до сповнення свого національного обов'язку і постійно просити громадян цей обов'язок виконати.

Тим часом, за сім років існування УНФонду, громадянство мусіло б звикнути до певного національно-громадського порядку і цей свій громадський обов'язок виконувати, не очікуючи спеціяльних закликів, арґументів і прохань та не отягаючись до останніх термінів.

І коли б так сталося, то було б задоволене саме громадянство, бо воно побачило б велике пожвавлення національної праці і реалізацію тих завдань і потреб, про які доводиться тільки балакати і мріяти.

Отже, на початку 8-го року існування нашого УНФонду, можемо побажати йому здійснення цього важливого громадського порядку — масової і негайної сплати Національного Датку без зайвих закликів, пригадок і прохань! . .

Володимир Винницький

ДЕЩО НА МОВНІ ТА ПРАВОПИСНІ ТЕМИ

(3)

Дещо про страдальні безособові речення (безпідметові)

Ой у полі . . . козаченька вбито, . . . біле тіло . . . вкрито. „Козаченька" і „тіло" ужито в знахіднику, себто сподіване речення в діяльному стані зі здогадним підметом „хтось" убив, одначе відкидається цей уклад, заступаючи страдальним неособовим дієприкметником на -о. І замість страдального особового речення: козаченько (є, був) убитий маємо з'єднання обох укладів речення з неособовим вираженням. Українська мова оминає особові страдальні речення, одначе неособового типу не можна уживати в майбутньому часі. Козаченько буде вбитий — ніколи: буде вбито!

В романі правильно збудовані страдальні речення: була написана ціла поема, упередження було захитане і т. ін., але є й неправильно збудовані: камеру буде покарано (зам. камера буде покарана) буде вплутано біля . . . (с. вплутана) всі машини буде перемальовано (будуть перемальовані), останню дорогу було сказано, було організовано нічну атаку, було вибито призивний сиґнал, було наступлено й пошкоджено грудну клітку, дискусію було вичерпано, щоб йому було звернуто щелепу, тим сцену було вичерпано . . . і т. п. Всі ці приклади в минулому часі є безособовими реченнями типу: козаченька вбито, і можуть залишитися, але зайве „було" треба пропустити, бо дієприкметники є вже минулого часу.

Різне

І в середині йому підіймалася буря, — і в ньому підіймалася . . . більшість згоджувалися, має бути згоджувалася (конструкціо ад сензум тут не потрібна!) . . . їх не існує м. б. вони не існують . . . не треба що діялему дивитись м. б. на що . . . дивитись і т. п.

. . . тої логіки . . . інтерпретації, . . . рішення м. б. згідно з оскарженням . . . з ними . . . з тою логікою . . . і т. д.

Спричинитися . . . Треба відрізняти спричинити (бути причиною) біди . . ., нпр., спричинити катастрофу, — і: причинити (додати), причинитися (допомогти чином), нпр., причинити муки до тіста, причинитися до розбудови . . .

. . . Передивлявся сухарі зам. переглядав сухарі . . ., в дванадцять годин, зам. в дванадцятій годині, в 12 години — це цілком не українське!

. . . ім'я рек (при списуванні протоколу): Ім'я? — Андрій. Рек? — Чумак. Ім'ярек — це одне слово, уживане в літургічних книгах в дужках, і на його місце вставляється кожночасне ім'я по черзі санів церковної єрархії.

. . . романи (з наголосом на першому складі за блатною синтаксою) . . . Синтакса, хоч би і блатна, не займається наголосами слів!

. . . У юдола сліз і страждань . . . Юдол, себто долина (польське: падол) отже: на юдолі . . . межи ґрат зам. між ґратами (де?) між ґрати (куди). Між Коломиї та Львова є Станіславів?? Хіба ні! . .

. . . „Є такий анекдот: . . . і, розповівши цю відому анекдоту . . (а дальше: анекдотою)". Ось клясичне маневрування! І вовк ситий і коза ціла!

Курйози і неправильності

. . . серйозно, всеріоз, всер'йоз, шпийон, шпіонажем, ідійот, з'ідійотів, диференційована, д'явол, диявол, мільйон, міліон, мілійон, алюміньйовий . . . Що завгодно, але модно.

Пристрастний, трилистний — „т" пнів випадає. Правило: при зустрічі приголосних у групі „стн" „здн" -т -д випадає. Є ще одна група приголосних „дл", в якій пневе „д" перед наростковим „л" випадає. Нпр.: шило (з шидло), мило (мидло), правило, сало, ковало, простирало, сіла, вела, крало, і т. д. . ., але й є вимки: сідло, обридлий, зблідла, підлий, затвердлий, . . . не мішати сюди приставковані слова, випадає тільки пневе „д" — тому: підлога, підлизуватися, підлітати, підлазити і ін.

Послідовно неправильно ужиті прислівники на „и" після „к" з „і": по-турецькі, по-змовницькі, і т. д. Є їх 13 ікс разів ужитих.

За-, примружене око, мружить . . . поруч правильного, раз ужитого: зажмурює очі, ліжмурка. По-польськи: мружиць.

Зорь, подвірь, царь, Харька . . . Давно вже призабуто, що так перед 50 роками писалося, а редактор видавництва пригадав собі це у 1950 році. Род. мн. від „зоря" є зір не зорь.

Кличний відмінок: товаришу Руденко! Сашко! . . Українські іменники на -о всі безрозбірно відміняються, в московській мові ні! Зрештою, українці уживають всюди кличного відмінка, хто забуває, той привик говорити по-московськи! Отже: товаришу Руденку, Сашку! і т. п. Вже автор „Слова" ужив: О! Бояне, соловію! Стара коляда чи щедрівка має: пане господарю! . . „Рівнобедрений трикутник" — непрактикований москалізм: досі — рівнобічний чи -раменний трикутник, чи яка інша геометрична фігура (хоч вони фігури — але бедер ще не мають).

Прийменником „у" з родовим відмінком означується дію в просторі довкруги осіб чи предметів, або приналежність, відношення до осіб чи предметів, нпр. „я була у мами, сиділа у товаришки, попсовані зуби у дитини, закінчення у прикметників" . . . Цього „у" не можна ніколи чергувати з „в". Слова, утворені прийменником „у", мають інше значення, як утворені прийменником „в": управа — вправа, уплив — вплив, удержувати — вдержуватися уживати — вживатися, умеблюваний, узнати і т. п. З роману не: — вмотивоване, взнає . ., але: умотивоване, узнає . .

„Зд" зм'якшується на „ждж": не — з'їзджає, але: з'їжджає . . .

Чергування -„о" -„е" з „і" в закритих складах. Неправильності: потрібував, безкінечно, діходять, причісаний, лебідя.

. . . плів човен, спливав піт, час поплів жвавіше . . . З тексту вичувається, що, очевидно, плисти, спливати, поплисти, а не: плету-плести . . . „щось загадкового'", зрештою, правильно: щось загадкове, щось інше, щось таке, . . . „так добре знайомим, як шкода" зам. таким добре знайомим, яка шкода . . . При означуванні іменників треба вживати займен.: який, такий, . . при означуванні дії чи стану прислівників: як, так і теж до підсилювання прислівників.

Заново — наново, наведено лад — заведено, можно (так всюди) — зам. можна, ріжне, ріжниця з, різне, різниця, перефразувати — з парафразувати і ціла хмара таких правописних похибок, які можна зачислити на „карб" складача і коректора (хоч і занадто часто повторюються); крім того є ще незвичайно велика кількість жахливих поділів слів. І одне і друге вичислювати забрало б дуже багато місця, хоч і це було б свідком мого твердження про недбале видання роману.

Трохи таких слів, які непотрібні в нашій мові, або перекручені, або з чужою сусідською вимовою чи правописом:

Уленспіґель (себто: Ойленшпіґель), не має жодного орієнтіру, побудка, самашедший, розсуждати, щитати, мірприємство, в йолку, не понімаєш, інсценірувати, дерзання, ми должні накажи його бог, котіруватися, тьомний, падлєца, стьоку, верьовка, прольоти, обіталище, начало, стража, нощно лилові, сквозити, новизна, сіризна, голизна, сам пішая, піжипа, кропітний. Буде, чи ще трошки?

Книжок — жартом кажучи — таких червивих не можна пускати в світ!! Хто винен? Може автор, може редактор, може коректор, може складач, ну, може? Але видавництво таки винне!

ЗАДЗВОНИЛА ШИБКА . . .

Задзвонила шибка тихо . . .
— Хто так пізно її кликав?
Щойно північ лунко била,
Земля зорями накрилась
Й присипляє своє лихо.

Глянула: „Повстанці, мамо"!
В хаті сонце засіяло . . .
Заки клямку натиснула,
Серце біля них вже було
І сміялось і вітало.

Врешті з ними на порозі:
„Заходіте, ви в знемозі?"
Запитали, розпитали, —
Квітку з лісу дарували, —
„Не зайдемо, ми в дорозі".

В грудях тьохнуло, заніло,
Личко з горя потемніло,
„Доки, доки так трудитись?"
— „Переможем, не журітесь!"
Погляд дружній:
„Тож щасливо!"

Відійшли в бої охочі,
Заховались в тінях ночі —
Де? Куди? — не відгадала . . .
Тільки квітка їй осталась
І в сльозах до ранку очі.

МАРТА ГАЙ

Університет Українознавства при Науковому Товаристві ім. Шевченка в Ню Йорку

Університет Українознавства, чи радше Інститут Українознавства, засновано при НТШ в Ню Йорку в 1954 р. Його метою було поглиблення знань з усіх ділянок українознавства українським студентством, що студіює в американських високих школах. Зрозуміла річ, що в американських університетах і каледжах наша студіююча молодь, і то не тільки та, що вивчає природничі й технічні дисципліни чи історичні, економічні та правничі науки, але також і та, яка студіює слов'янознавство — не може дістати стільки відомостей з українознавства, що в нашому УУ. Тут викладають професори Українського Вільного Університету та інших українських високих шкіл, а також спеціялісти різних ділянок українознавства. Тому то й рівень цих викладів є високий, і вони подають найновіші висліди дослідів в ділянці українознавства.

Наша студіююча молодь, що включилася в американське життя і здобуває знання, потрібне їй для заробітньої, а також наукової праці, не забуває про те, що вона працює не тільки для розбудови й росту Америки, але також і для своєї нації, яка створила тут велику спільноту, згуртувавшися при церквах та громадських і культурно - освітніх установах. Не забуває вона теж і про визволення рідного краю з-під ворожого ярма. Та боротьба за свободу нашої Батьківщини ведеться тепер не справжньою зброєю, а духовою, що не раз буває сильнішою від воєнної. І саме цю духову зброю здобуває наша молодь у тутешніх школах, зокрема в наших науково - педагогічних установах; цю духову зброю дає її теж крім інших наукових інституцій Університет Українознавства. Проіснував він уже три роки. Вправді не може він розгорнути справжньої, повної праці, даючи по кільканадцять лекцій кожного місяця, з огляду на повнісне зайняття наших студентів в американських школах. Тому влаштовується один раз у місяць — звичайно в п'ятницю та суботу — цикл лекцій і вправа з усіх ділянок українознавства. І саме в минулому академічному році, в десятьох щомісячних циклах подано нашому студентству 65 авдиторних лекцій і 8 семінарійних вправ, при чому пересічна фреквенція на кожній лекції виносила 8—15 слухачів. Студенти вислухали 10 лекцій з історії старого українського письменства проф. Б. Загайкевича, 10 лекцій про сучасну українську мову та її історію проф. К. Кисілевського, 4 лекції про українську мову в XVII. ст. проф. П. Ковалева та 10 лекцій про українську етнографію проф. В. Лева. З ділянки історичних наук дав проф. М. Андрусяк 4 лекції про мадярсько - українські взаємини в минулому й сучасному. Проф. М. Величківський дав 9 лекцій про економічну систему в Україні як частині СРСР, про промисловість, економіку і народнє господарство України. З ділянки мистецтва дав проф. В. Січинський 8 лекцій про історію українського мистецтва в XIV-XVI. ст., та проф. Д. Горняткевич 10 лекцій про українське малярство XIX. і XX. ст. Обидва професори мистецтвознавства ілюстрували свої виклади численними картинами й знимками. Крім того проф. В. Лев відбув разом з асистенткою мґр. Л. Храпливою 8 семінарійних вправ з української літератури про поетичну творчість І. Франка.

Треба відмітити, що крім академічної молоді відвідували лекції і семінарійні вправи також студенти гайскулів, головно пластуни, що вважають знання українознавства за одну з основних точок національного і пластового виховання. Належить також зазначити, що фреквенція на лекціях УУ все ще невистачальна, коли взяти до уваги вагу вивчення українознавчих дисциплін саме нашою академічною молоддю, що має прийти на зміну старшим науковцям, спеціялістам по українознавству.

В акад. році 1957—58 УУ входить у четвертий рік своєї праці. Крім професорів із попереднього року ще 6 інших професорів з ділянок: історії, ґеографії, природознавства України, театрального мистецтва, правничих і соціяльних наук та клясичного світу в українській науці.

Перший цикл лекцій відбудеться в цьому акад. році в днях 27 і 28 вересня 1957 р. Програма цього циклу, як і загальна програма викладів, буде проголошена своєчасно й подана у пресі до відома нашого громадянства.

На 1957-58 рік обняв директуру УУ проф. д-р Володимир Січинський. Уступаючий директор УУ складає йому цією дорогою побажання якнайкращих успіхів у праці УУ над освітою нашої молоді та підготуванням її для дослідчих праць у ділянці українознавства.

Проф. д-р **Василь Лев**,
б. директор УУ.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2-ге Ев.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 27-го вересня 1957 Борис Ржепецький прочитає вакаційне справоздання на тему „Джеймставн і Вільям Вирк або звідки пішла англійська земля в Америці". Доповідь — неполітична — і трактуватиме про героїв колонізації, правдивих і леґендарних. Початок о год. 8-й вечора.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Ювілей парафії Святого Андрія

У Клівленді парафія Української Автокефальної Православної Церкви Святого Андрія Первозванного урочисто відзначила п'яті роковини своєї організації. Парафія створилася в 1952 році з ініціятиви, головним чином, новоприбувших із Европи українців. Спільними зусиллями були зібрані потрібні кошти і куплено та відповідно обладнано й прикрашено церковний будинок, в якому міститься тепер церква Святого Андрія. В створенні нового храму багато допоміг Архиепископ Ігор.

В день ювілею, 8 вересня, відбулася урочиста Архієрейська Служба Божа. Владику Ігоря, що прибув на ювілейне свято, біля входу до церкви зустріли діти з квітами та секретар парафіяльної Ради проф. Григорій Вовк, який привітав Архиепископа і висловив радість з приводу його приїзду.

Церква була переповнена українцями. Члени осередку СУМА ім. Богдана Хмельницького в уніформах тримали почесну стійку. Богослуження відправив Високопреосвященний Ігор в асисті настоятеля церкви о. Семена Іващенка. Церковний хор, побільшений коштом гостей, маючи немало гарних співаків, зокрема добру солістку Лідію Вовк, не зміг ще розкрити своїх можливостей, бо йому бракує вправної руки досвідченого диригента.

Під час Богослуження Владика Ігор виголосив змістовну проповідь на тему прочитаного Євангелія про господаря виноградника і виноградарів, а по закінченні церковної відправи поздоровив численно зібраних парафіян зі святом п'ятиліття їх парафії.

Після Служби Божої в церковній залі відбувся спільний обід, під час якого проф. Григорій Вовк виступив з промовою, висвітлюючи шлях, який пройшла парафія за ці п'ять років. Від клівлендського осередку СУМА гарячий привіт Владиці і ювілянтам передав Теофіль Ціпкевич. Маленька Люба Адамович, ставши на стілець, продеклямувала два патріотичні вірші: „Чудова моя Україна єдина" і „Молода Січ". Виступ дівчинки був дуже зворушливий. — На Богослуженні і обіді було приявних поверх 200 парафіян і гостей. **Ю. Л.**

● **Англійський генерал Чарлз Кітлі** призначений губернатором Гібральтару. Він був головним командантом англо - французької виправи проти Єгипту осінню мин. року. Він дістав був вправді шляхетський титул і медалю за ту виправу, але його скритикували за невдале переведення пляну: він спізнився на 48 годин і цим уможливив акцію Об'єднаних Націй, які казали Англії припинити ту війну. Теперішнє призначення його на скельну мініятюрну колонію, Гібральтар є насправді деґрадацією того генерала.

Л. Гуцалюк в американській ґалерії

Любослав Гуцалюк — Еспанський краєвид (Олія, 1957)

Одною з замітних подій в нашому культурно - мистецькому житті цього сезону буде безумовно малярська виставка Любослава Гуцалюка в „Боіссевейн Ґалері" при 31 Іст 63-ій вулиці в Ню Йорку. Виставка відкривається 2-го жовтня і потриває три тижні. Вона складатиметься з 35-ти нових картин ,в яких здебільша зображені імпресії мистця з його недавнього перебування у Франції, Італії й Еспанії.

Один із талановитіших наших мистців молодого покоління, якого слушно назвав Володимир Гаврилюк „м а л я р е м оптимістичного абстракту", під час півторарічного перебування в Европі закріпив свої творчі позиції в малярстві двома виставками в паризьких ґалеріях: індивідуальною, що відбулась 11-24 грудня 1956 р. в ґалерії Рор Вольмар, а також участю у груповій виставці в ґалерії Кріз.

Високовимоглива мистецька критика Парижу привітала дебют нашого мистця численними і прихильними оцінками його творчости, про що були повідомлення у „Свободі" „Його мистецтво", писав про Гуцалюка один із рецензентів, „на перший погляд досить ускладнене, але має спеціяльний чар, спричинений без сумніву великою щирістю й молодечим розмахом, який так цінится в мистецтві".

Критик Г. Т. Грос в журналі „Керфур" писав про нашого мистця:

„Ця перша в Парижі виставка Л. Гуцалюка показує нам конструктора. Мистець упорядковує свої півфіґуративні, півабстрактні композиції з наявним відчуттям ритму. Колір грає щасливо у сплетах ліній, конструкціях, уявних катедралях. Вітаємо Любослава Гуцалюка, українця, натуралізованого американця, мистця з великим п о ч у т т я м декоративности, який може, і сам себе не знає".

Тепер Л. Гуцалюк робить черговий „великий крок" у малярській кар'єрі, влаштовуючи свою першу виставку в американській ґалерії.

Точна дата відкриття Виставки буде подана в окремих оголошеннях. І. К.

Кошти прожитку збільшилися на 0.2 відсотка і становлять 121

Вашингтон. — Статистичне бюро при департаменті праці повідомляє, що кошти прожитку в серпні ц. р. збільшилися на 0.2 відсотка в порівнянні із липнем ц. р. і становили 121, це значить на 21% більше, як в роках 1947-1949, коли вони виносили 100. Серпень це вже 12-ий черговий місяць, в якому кошти прожитку збільшуються. Кошти прожитку обраховані тим способом, що додається ціни коло 300 родів товарів та кошти різної виконаної праці. Збільшення коштів прожитку спричинило подорожчання деяких харчів (м'яса, молока, яєць, салати) та мешкань. Кошти прожитку в серпні цього року були на 3.6 відсотків більші, як в тому самому місяці минулого року. Та статистичне бюро одночасно повідомляє, що заробітна платня фабричних робітників збільшилася в порівнянні з липнем цього року. Внаслідок збільшення коштів прожитку — 157,000 робітників, які працюють при летунстві і в шкляних гутах, дістануть збільшення заробітної платні два або три центи від години праці. Бюро передбачає, що в вересні цього року кошти прожитку не будуть збільшуватися. Збільшування коштів прожитку — це найголовніша причина того, що зростає інфляція доляра.

● **Королева Єлисавета II** призначила вже членів свого почоту на час подорожі до ЗДА в найближчому місяці. Поїдуть з нею м. і. міністер закордонних справ С е л в а й н Л л о й д і канадійський прем'єр Д ж а н Д і ф е н б е й к е р.

ІНФЛЯЦІЯ ВАЛЮТИ В ЗДА І ЗАКОРДОНОМ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

було в інших згаданих країнах. У Франції від 1947 року переведено 5 урядових девальвацій франка, в Мехіко, Арґентині і Греції — по три, з Італії, Бразилії, Швеції, Англії — по одній.

„Валютовий Річник" Піка не подає, який є обіг грошей в СССР, бо про це немає даних; але він зазначає, що вартість совєтського рубля в тому часі на вільному ринку зменшилася на 203 відсотки, а совєтський уряд в тому часі два рази переводив девальвацію рубля.

На основі повищих даних Пік робить такі висновки: „Дальше знецінювання валют в найближчих місяцях, а може й роках, є певністю". І тому люди купують всякі акції, реальности та бонди і таким чином спричиняються до знецінення своїх валют.

Але треба ще згадати про ті факти, які сталися в останніх днях, вже після появи книжки Піка. Голляндська королева Юліянна закликала своїх громадян, щоб вони не жили понад стан, бо інакше, мовляв, сприяють інфляції. В Англії дискутують над тим, чи не вернутися до того аскетизму, в якому англійці мусіли жити в перших роках після закінчення війни, щоб оздоровити економіку країни. У Фінляндії „заморожено" всі ціни, як засіб проти інфляції фінляндської марки. Французький уряд запропонував скликати конференцію західньо-е в р о п е й ських держав, щоб обговорити проблеми валютового хаосу, який виходить поза кордони окремих держав. Деякі европейці оскаржують а м е р иканський доляр в тому, що їхні валюти тратять вартість. У ЗДА доляр стоїть високо у порівнянні з іншими валютами. але його вартість на внутрішньому ринку не є стабільною.

Справа европейських валют обговорюється на конференції в Вашинґтоні, яка почалася в понеділок 23 вересня з нагоди зборів відпоручників Світового Банку, Міжнародного Монетарного Фонду і Міжнародної Фінансової Співпраці. Поважні фінансисти твердять, що важко буде знайти лік проти інфляції, поки бюджети держав мусять бути високі з огляду на оборону проти комунізму, поки ціни й платні збільшуються, поки европейці купують все, чого тільки їм забажається, а не дбають про експорт, щоб здобути більше долярів.

Комуністичні е к о н о м істи вже віддавна укладають свої пляни з розрахунком на те, що вільний світ не витримає конкуренції з їхньою системою невільничої праці і, таким чином, стане здобиччю диктатури з Москви навіть без війни. Державні мужі вільного світу і його економісти повинні завжди про це пам'ятати і діяти так, щоб комуністичні розрахунки залишилися н е з д і й сненними мріями московських фантастів.

Губернатор Флориди Коллінс проти расизму в південних стейтах

Сі Айленд, Джорджія. — Демократичний г у б е р н атор Флориди Лерой Коллінс промовляв на конференції південних губернаторів і остерігав їх проти расизму на Півдні ЗДА. Він закликав Південь „скинути конфедератські відзнаки" та „залишити самонищівне расове шаленство", бо якщо цього не зробиться, то південні стейти будуть завмирати і політично і економічно". Промова Коллінса мала започаткувати дискусію на тему: „Чи мешканець південних стейтів може стати президентом ЗДА?" Губернатор Коллінс відповів „так", але із застереженням. З інших губернаторів в цій справі висловлювалися так: губернатор Френк Клемент із Теннесі заявив, що провідники в південних стейтах повинні бути в першу чергу добрими американцями. Губернатор Джордж Белл Тімерман із Південної Каролайни заявив, що його стейт не має надії дати країні свого президента, поки не зміниться політичний клімат в країні. Губернатор Джорджії Марвін Ґріффін казав, що Південь не „сміє залишати боротьби за суверенність стейтів і за конституційний уряд". Республіканський губернатор Мериленду Теодор Р. МекКелдін висловив надію, що в південних стейтах повинна панувати двопартійна система, як це діється в інших частинах країни.

• РОЗШУКИ •

Степан Біляк, родом з Вислока Долішнього, пов. Сянок, пошукує своїх стрийків АНДРЕЯ або ТИМКА БІЛЯКА, або їх дітей. Прошу голоситися на адресу:
Mike LUCHKANYCH
Box 122, Glendon, Alta
Canada

Пошукую свою землячку АННУ МОСТЕНЕЦЬ, з дому Поламарчук, або її доньку МАРІЮ. Походить з села Цеблів, пов. Сокаль. Має перебувати в стейті Огайо. Хто знав би про них, або вони самі, прошу писати на адресу:
Hary KOWALSKY
1024 N. Damen Ave.
Chicago 22, Ill.

Пошукую односельчан з села Братковичі, пов. Городок, коло Львова: ОЛЬГУ ПАЛАШОВАНУ (дівоче ім'я), ГРИНЯ КОНДЗЬОЛУ, ІВАНА ПАНИЧА ГРИНЬКА. Маю відомості від Родичів з краю. Моя адреса:
Andrij WASYLIW
27 Hart Street
Rochester 5, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 3938. Знахідка.

Незабаром добре виивінована процесія посувалася вперед.

Покищо, принаймні, здавалося, люди поривались до праці.

— Хаї є обмаль, — сказав Білл. — Окремі дерева віддалені одне від одного багатьма акрами, тому я здаюся на Олу, мого „кружляка", щоб їх висліджував.

Аж ось, після довгих пошуків, Олу тріюмфально загукав з високого дерева. — Хая, бване! Добрий матеріял!